

NIEUWE VONDSTEN VAN HET STRAND VAN IJMUIDEN

LODEWIJK REEHORST; LOODREEHORST@ZIGGO.NL

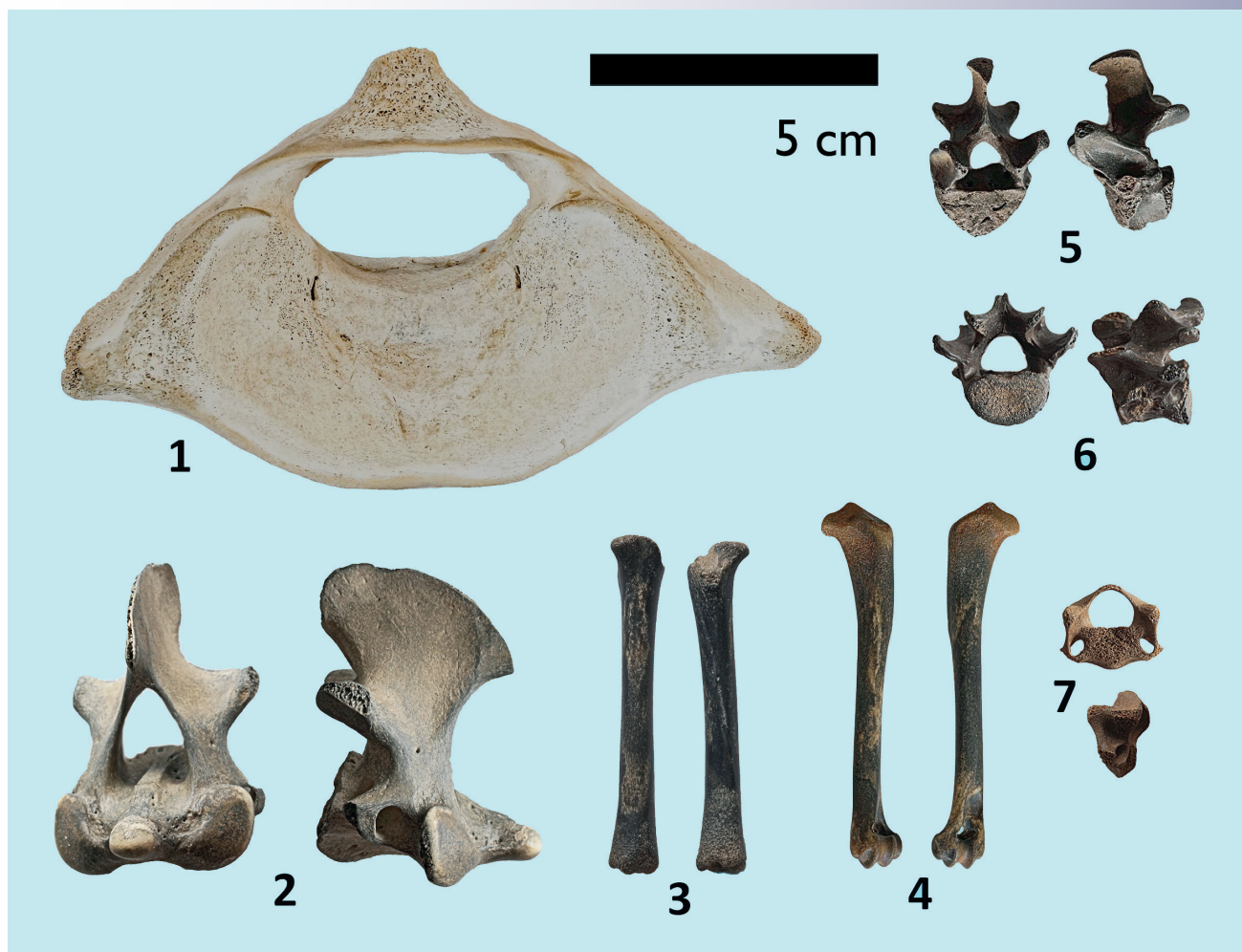
Samenvatting

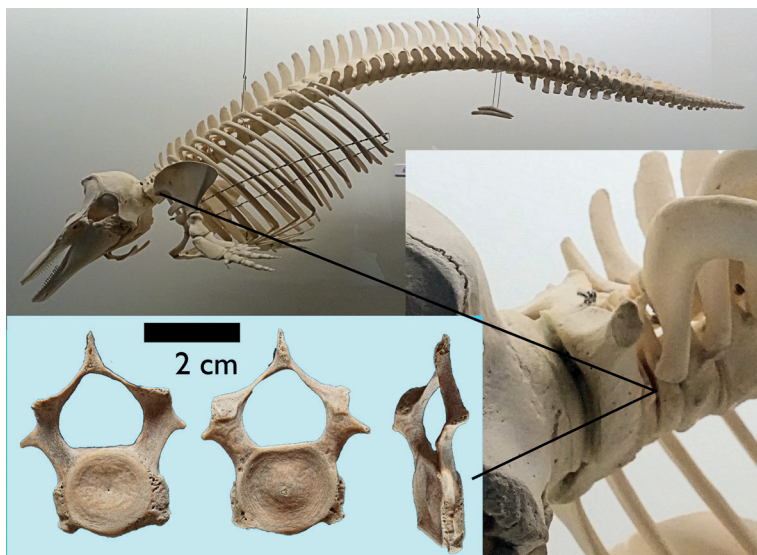
Na mijn vorige artikel over botvondsten van het strand van IJmuiden heb ik nog meer materiaal verzameld. Twee soorten zijn nieuw voor de vindplaats: haas *Lepus europaeus* Pallas, 1778 en witsnuitdolfijn *Lagenorhynchus cf. albirostris* (Gray, 1846).

Abstract

After my first paper on bone finds from the beach of IJmuiden, Noord-Holland, The Netherlands, some interesting additional specimens were found on the beach. Two species are new for the faunal list: brown hare *Lepus europaeus* Pallas, 1778 and white-beaked dolphin *Lagenorhynchus cf. albirostris* (Gray, 1846).

Figuur 1. 1) Atlas witsnuitdolfijn; 2) draaier grijze zeehond; 3) dijbeen kat; 4) opperarmbeen haas; 5+6) lendenwervels bever; 7) halswervel bever.

Figuur 2. Halswervel VI of VII bruinvis. Het skelet is gefotografeerd tijdens een bijeenkomst van de WPZ in het Museum Klok & Peel te Asten. De zwarte lijnen geven de plek aan waar de wervel zich in het skelet bevindt.

Figuur 3. 1) Wervel tonijn; 2) staartwervel kabeljauwachtige.

Figuur 4. Draaiers van zeehonden: 1) gewone zeehond (NMR 9990-2619); 2) strandexemplaar; 3) grijze zeehond (NMR 9990-232).

ZOEKGEBIED

Het strand van IJmuiden bevindt zich ten zuiden van de pieren van IJmuiden in de provincie Noord-Holland en loopt richting Bloemendaal aan Zee. Ik zoek vrijwel wekelijks op dit strand en publiceerde onlangs een overzicht van mijn vondsten (Reehorst, 2017). Hier beschrijf ik wat nieuwe vondsten, waardoor er twee soorten aan de lijst kunnen worden toegevoegd: haas en witsnuitdolfijn.

DETERMINATIE

De meeste van de vondsten die beschreven worden, zijn vergeleken met de collectie in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Daarnaast zijn enkele vondsten gedetermineerd tijdens bijeenkomsten van de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren door diverse experts en is uiteraard literatuur geraadpleegd. Voor het determineren van mijn vissenvondsten heb ik gebruik gemaakt van de Engelse website <http://fishbone.nottingham.ac.uk> (Anoniem, z.j.).

VONDSTEN

Familie Hazen – Leporidae

Vlakbij de pier is op het strand een opperarmbeen (humerus) van een haas, *Lepus europaeus* Pallas, 1778, gevonden. Het betreft hier een juveniel dier (Fig. 1). Het bovenste gewricht is beschadigd. Het bot ziet er vlekkelig uit en de kleur is lichtbruin tot zwart.

Familie Dolfijnen – Delphinidae

Tijdens de tochten langs het strand is een atlas van een witsnuitdolfijn, *Lagenorhynchus cf. albirostris* (Gray, 1846), gevonden (Fig. 1). Geen nieuwe soort voor het strand maar toch een leuke vondst is halswervel VI of VII van een bruinvis, *Phocoena phocoena* (Linnaeus, 1758) (Fig. 2).

Familie Bevers – Castoridae

Er was al eerder een borstwervel gevonden van de bever, *Castor fiber* Linnaeus, 1758 en in 2017 zijn er twee lendenwervels gevonden. Daarnaast is er ook een halswervel gevonden (Fig. 1).

Familie Zeehonden – Phocidae

Ook een leuke vondst is de draaier van een jonge grijze zeehond (Fig. 1). Twee eerdere vondsten van twee ellepijpen (ulnae) die toegeschreven waren aan Phocidae, zijn op een bijeenkomst over zeehonden in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam gedetermineerd als zadelrob, *Pagophilus groenlandicus* (Erxleben, 1777).

Familie Katten – Felidae

Resten van deze familie zijn zeldzaam op het strand van IJmuiden en beperken zich tot botten van de huiskat, *Felis catus* Linnaeus, 1758. Tijdens een van mijn tochten in 2018 vond ik een dijbeen (femur) van een jonge kat. Het onderste gewricht is afwezig (want deze was nog niet vergroeid met de schacht) en het bovenste gewricht is beschadigd (Fig. 1).

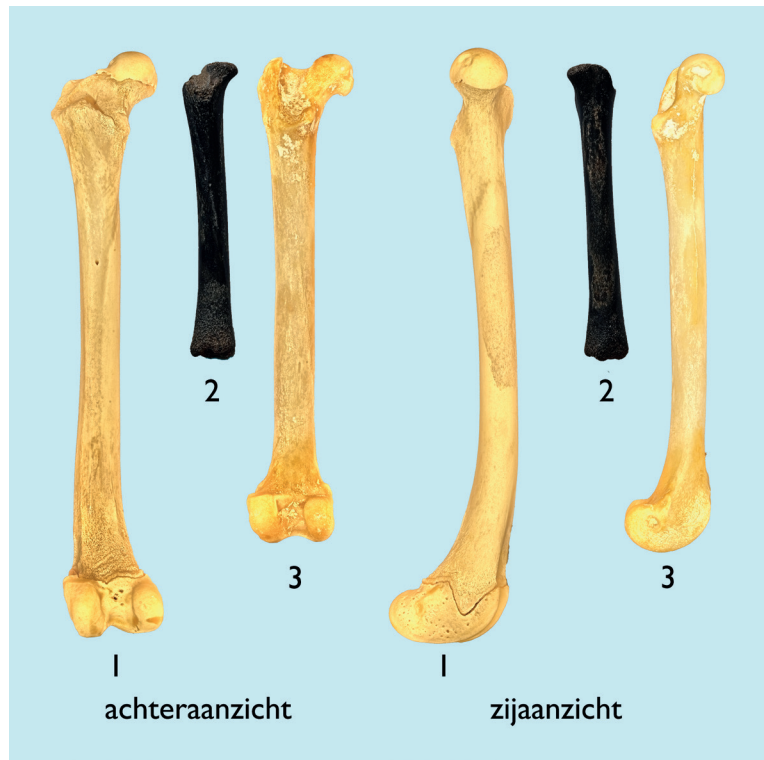
Vondsten beenvissen – Teleostei

Tijdens mijn zoektochten vind ik regelmatig resten van beenvissen. Zo is er een fraaie wervel gevonden van een tonijn (familiegroep Thunnini). De andere gedetermineerde vondst is een staart van een kabeljauwachtige (familie Gadidae) (Fig. 3).

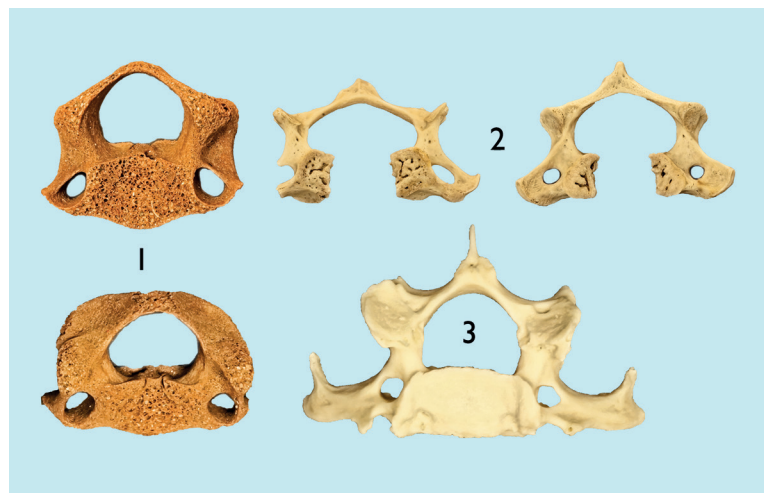
DISCUSSIE EN CONCLUSIE

Het hazenopperarmbeen is vergeleken met een opperarmbeen van een flink konijn en van een haas. Het gevonden exemplaar is groter dan dat van het konijn, echter kleiner dan van een haas. Aangezien het om een jong dier gaat (het bot is nog niet volgroeid), kan de conclusie getrokken worden dat het gaat om een opperarmbeen van een haas. Op grond van de fossilisatie komt het bot waarschijnlijk uit het Laat-Holocene.

De zeehonddraaier van het IJmuidersstrand is afkomstig van een juveniel dier. De epifysaire schijf op het wervellichaam is afwezig. De draaier is vergeleken met de draaier van een gewone zeehond, *Phoca vitulina* Linnaeus, 1758, en van de grijze zeehond, *Halichoerus grypus* (Fabricius, 1791), tijdens een bezoek aan het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. De bovenkant van de draaier van het strand heeft duidelijk een kromming.

Figuur 5. Dijbeenderen; 1) vos (NMR 9990-1961); 2) strandexemplaar; 3) huiskat (NMR 9990-1382).

Figuur 6. Halswervels bever; 1) strandexemplaar; 2) zeer jonge bever (NMR 9990-842); 3) volwassen bever (NMR 9990-3574).

Deze kromming zie je ook terug bij de draaier van de grijze zeehond uit de collectie van het museum. De draaier van de gewone zeehond heeft geen kromming, deze loopt vrijwel recht. Dit onderscheid werd gebruikt om het stuk van IJmuiden te determineren als grijze zeehond (Fig. 4).

Het kattendijbeen heeft een vrijwel rechte schacht. Ook dit bot is afkomstig van een juveniel dier. Dit bot is vergeleken met de dijbeenderen van een vos en een kat. Wanneer de botten van achteren worden bekeken, dan valt op dat bij het dijbeen van de vos het onderste gewricht niet helemaal loodrecht staat ten opzichte van het bovenste gewricht, er zit een kleine draaiing in, terwijl bij de kat beide gewrichten vrijwel loodrecht op elkaar staan. Als de botten van opzij bekeken worden, zie je dat de schacht van het dijbeen van een kat vrijwel recht loopt, terwijl die van de vos een duidelijke kromming heeft. Op grond van de waarnemingen is aannemelijk dat het hier gaat om een dijbeen van een jonge kat (Fig. 5).

De beverhalswervel is vergeleken met halswervels van bevers uit de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Ook hier is er een duidelijke overeenkomst en kan de conclusie getrokken worden dat het om een halswervel van een bever gaat (Fig. 6). Daarnaast zijn ook de twee gevonden lendenwervels vergeleken met lendenwervels uit de collectie van dat museum. Op grond van de fossilisatie is de halswervel, met een lichte kleur, als jonger te beschouwen dan beide lendenwervels, die egaal zwart van kleur zijn. De halswervel komt waarschijnlijk uit het Laat-Holoceen en de beide lendenwervels uit het Vroeg-Holoceen.

DANKWOORD

Ik wil het Natuurhistorisch Museum Rotterdam bedanken voor de gastvrijheid en de hulp van conservator Bram Langeveld bij het determineren van de botten. Daarnaast ook mijn dank aan Dick Mol en Klaas Post die altijd klaar staan tijdens bijeenkomsten van de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren voor hun hulp, uitleg en raad. Dank aan Mark Bosselaers en Klaas Post die uitleg gaven over de halswervel van de bruinvis tijdens bijeenkomsten in

Museum Klok & Peel te Asten en het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Tevens mijn dank aan Leonard Dewaele die tijdens een determinatiedag voor zeehonden twee ellepijpen van Phocidae op soort heeft gedetermineerd.

LITERATUUR

Anoniem (z.j.) *Archaeological Fish Resource*, <http://fishbone.nottingham.ac.uk> (geraadpleegd 01/02/2017)

Reehorst, L. (2017) Botten van het strand van IJmuiden, Noord-Holland. Wat je gedurende anderhalf jaar zoeken kan vinden! *Cranium* 34-1, 92-96.

soort	aantal t/m 2016	aantal t/m 2019
<i>Bison priscus</i>	8	9
<i>Bos taurus</i>	61	70
<i>Bos / Equus</i>	1	1
Bovidae indet.	-	1
Canidae indet.	1	1
<i>Canis lupus (familiaris)</i>	1	1
<i>Canis lupus familiaris</i>	14	18
<i>Capreolus capreolus</i>	4	4
Carnivora indet.	1	1
<i>Castor fiber</i>	1	4
Cervidae indet.	-	1
<i>Cervus elaphus</i>	32	36
<i>Equus cf. caballus</i>	18	19
<i>Felis catus</i>	2	3
<i>Halichoerus grypus</i>	1	3
<i>Lagenorhynchus albirostris</i>	-	1
<i>Lagenorhynchus</i> sp.	1	1
<i>Lepus europaeus</i>	-	1
<i>Lutra lutra</i>	1	1
<i>Mammuthus primigenius</i>	1	2
<i>Ovis aries</i>	16	20
<i>Pagophilus groenlandicus</i> *	-	2
<i>Phoca vitulina</i>	-	1
Phocidae indet.*	6	4
<i>Phocoena phocoena</i>	11	13
<i>Rangifer tarandus</i>	1	1
<i>Sus scrofa</i>	1	1
<i>Sus scrofa domesticus</i>	23	23
<i>Stenella coeruleoalba / Delphinus delphis</i>	1	1
<i>Tursiops truncatus</i>	1	1
Mammalia indet.	9	9

Tabel 1. Overzicht van het aantal zoogdierbotten per soort in de collectie vanaf augustus 2015.

*) Twee vondsten van de Phocidae die in 2015 gevonden waren, zijn tijdens een bijeenkomst gedetermineerd als *Pagophilus groenlandicus*.